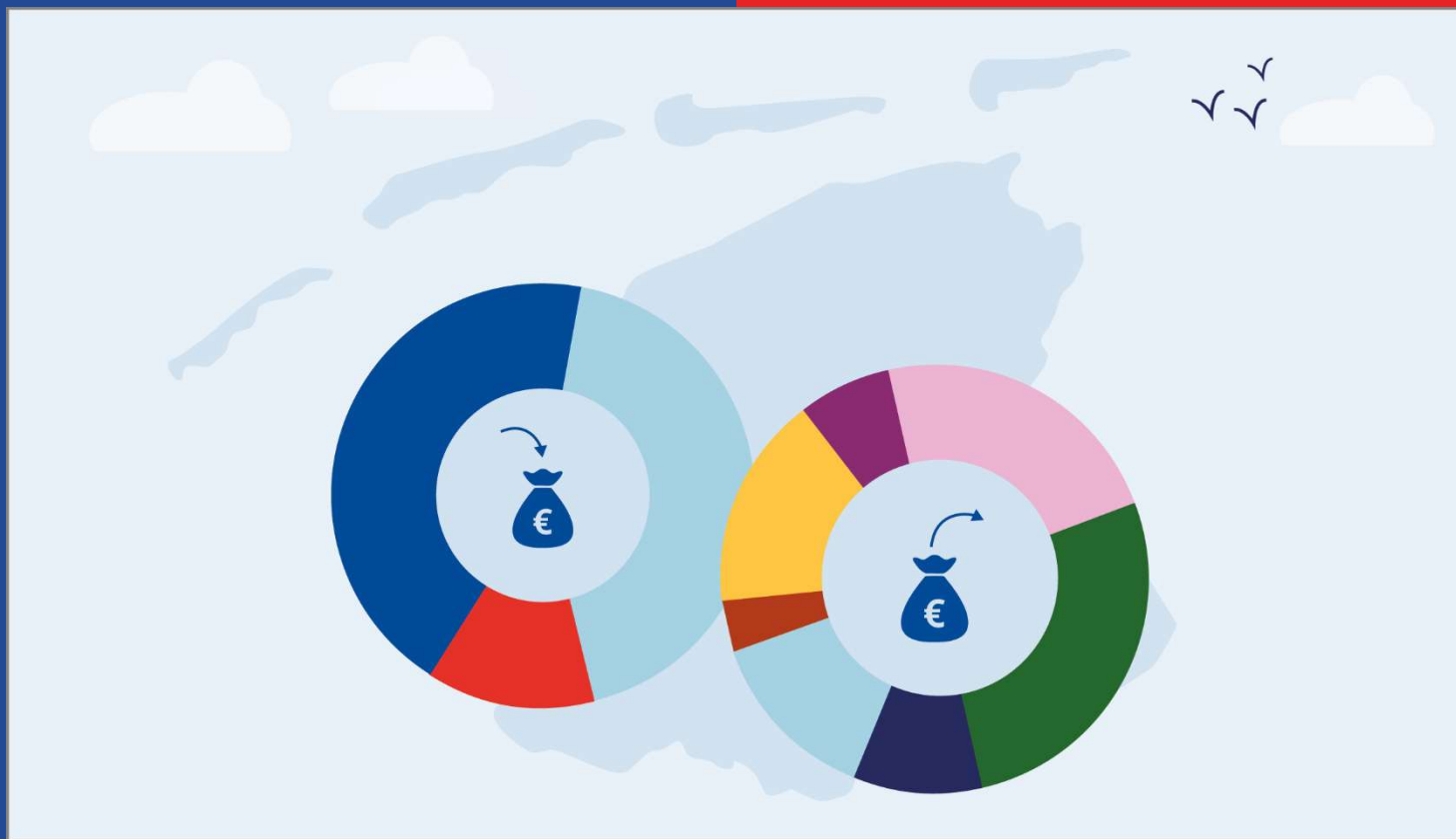

Samen werken aan een veerkrachtige provincie

Aanvullend voorstel bij de Begroting 2026

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	2
2.	Structurele ruimte	4
2.1	Aanleiding	4
2.2	Structureel versus incidenteel	4
2.3	Uitgangspunten inzet structurele middelen	5
3.	De voorstellen	6
3.1	Afwegingskader	6
3.2	Voorgestelde keuzes door GS	6
3.3	De voorstellen	7
3.3.1	Voorstel 1: Beheerautoriteit Waddenzee (BAW)	7
3.3.2	Voorstel 2: Infrastructurele maatregelen ten behoeve van verkeersveiligheid, bereikbaarheid en verduurzaming	8
3.3.3	Voorstel 3: Gedragsbeïnvloeding ten behoeve van verkeersveiligheid, mobiliteit en verduurzamingsopgave	10
3.3.4	Voorstel 4: Natuurpact en soorten/exotenbestrijding	11
3.3.5	Voorstel 5: Wetsus/Wateralliantie en NOM	12
3.3.6	Voorstel 6: Richting en stabiliteit voor de provinciale organisatie	13
3.3.7	Voorstel 7: Breed cofinancieringsbudget algemeen	14
3.3.8	Samenvatting benodigde formatie voor uitvoering voorstellen	15
3.4	Niet-geselecteerde voorstellen	15
4.	Structurele tegenvallers	18
5.	Langjarige investeringen met provinciale meerwaarde	19
5.1	Inleiding en betekenis	19
5.2	Kaders en randvoorwaarden	19
5.2.1	Strategische kaders	19
5.2.2	Randvoorwaarden	20
6.	Financiële consequenties	21

Hoofdstuk 1

Inleiding

Onze provincie staat voor grote opgaven. Of het nu gaat om het versterken van onze digitale infrastructuur, het verbeteren van de leefbaarheid en verkeersveiligheid, het beschermen van het Waddengebied of het investeren in een toekomstbestendige organisatie: de keuzes die we nu maken bepalen de kwaliteit van onze provincie in de komende decennia.

Bij de behandeling van de Kadernota 2026 heeft het college aangegeven dat er aanvullende structurele financiële ruimte ontstaat. En dat bij de begrotingsbehandeling in november 2025 een aanvullend voorstel wordt geagendeerd hoe het college voorstelt om te gaan met deze extra financiële ruimte. In dit document vindt u de nadere uitwerking.

Met dit voorstel verstevigen wij de solide basis van onze provincie die wendbaar, weerbaar en toekomstgericht is. De extra structurele middelen waarover wij uw Staten een voorstel doen, zijn zorgvuldig afgewogen en sluiten aan bij taken en beleid waar wij als provincie al op inzetten. Daarbij hebben wij gekeken naar de structurele verantwoordelijkheden en uitdagingen die voor ons liggen.

Sinds de vaststelling van de Kadernota in juni 2025 is er hard gewerkt om gedegen en goed onderbouwde voorstellen te kunnen voorleggen aan uw Staten. Uitgangspunt is dat deze voorstellen in eerste plaats betrekking hebben op wettelijke taken en kerntaken smal, waar wij volgens de opbouw van het voorstel nieuwe verdeelmodel provinciefonds (Cebeon) op dit moment verhoudingsgewijs minder op investeren. Wij hebben een breed inzicht in de knelpunten op de verschillende beleidsterreinen, bijvoorbeeld doordat taken waar langjarig op zou moeten worden ingezet slechts incidenteel kunnen worden gefinancierd. Daarbij vraagt de structurele inzet van extra middelen om een zorgvuldige en realistische planning. Elk voorstel in dit plan is daarom het resultaat van grondige analyses en brede interne afstemming.

Dit plan dient er ook toe om Provinciale Staten en onze inwoners op een transparante en zorgvuldige manier mee te nemen in de overwegingen, plannen en voorstellen die nu ter besluitvorming voorliggen. Wij willen inzicht geven in de voorstellen die we doen, de onderbouwing daarvan en de manier waarop deze bijdragen aan de gezamenlijke ambities voor onze provincie. Het voorstel vormt daarmee een uitnodiging tot constructieve dialoog over de beste inzet van de beschikbare middelen.

Wij realiseren ons dat we opereren in een tijd van onzekerheid. Geopolitieke spanningen, veranderende wet- en regelgeving, druk op woningbouw, economie en infrastructuur vragen om scherpe keuzes. Juist daarom kiezen wij ervoor om niet te versnipperen, maar om gericht te investeren in het verstevigen van onze beleidslijnen door aanvullende investeringen, projecten, uitvoering en programma's, of door structurele financiering beschikbaar te stellen waar nu enkel incidentele middelen beschikbaar zijn.

Onze ambitie is helder: wij willen vooruit. Met een koersvaste blik, in nauwe samenwerking met uw Staten, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners. Alleen samen kunnen wij de grote opgaven van vandaag vertalen naar de duurzame oplossingen van morgen.

Met dit plan verstevigen wij waar wij voor staan: werken aan een sterke, vitale en toekomstbestendige provincie. Niet door overhaaste keuzes te maken, maar door met het versterken van onze bestendige lijnen te investeren in de voorstellen die bijdragen aan onze gezamenlijke ambities. Hiermee kunnen wij een aantal wettelijke taken structureel beter inrichten en daarnaast structurele zaken, die incidenteel werden geregeld, nu robuust oplossen. Daarnaast biedt het voorstel de financiële ruimte om gezamenlijk met de Staten te komen tot

kaders en initiatieven voor langjarige investeringen met provinciale meerwaarde (stuwende projecten) die het verschil gaan maken voor Fryslân.

Hoofdstuk 2

Structurele ruimte

2.1 Aanleiding

Bij de actualisatie van het financieel kader voor de Kadernota 2026 is geconstateerd dat er meerdere structurele meevallers zijn.

1. De gewijzigde systematiek van de accresberekening provinciefonds met een positieve uitkomst voor de provincie Fryslân
2. De hogere opbrengst motorrijtuigenbelasting
3. Een hogere uitkering dividend Alliander
4. Hogere rentebaten in de komende jaren door o.a. vooruit ontvangen bedragen van het Rijk bij specifieke uitkeringen (SPUK's)

Deze positieve ontwikkelingen komen in een kort tijdsbestek bij elkaar waardoor de financiële vooruitzichten in korte tijd positief zijn veranderd. Het financieel kader laat nu op termijn structurele ruimte zien van € 25,6 mln. Bij de meicirculaire provinciefonds 2025 is nogmaals een plus ontstaan van € 7,5 mln. waardoor de structurele ruimte € 33,1 mln. bedraagt. Bij de berap 2025 is hier nog € 0,3 mln. aan toegevoegd vanuit rentebaten.

Hieronder is de ontwikkeling van het begrotingssaldi tot en met 2034 opgenomen conform dat wat is opgenomen in de begroting 2026:

Bedragen x € 1 mln.	2025	2026	2027	2028	2029
Begrotingssaldo	22,2	24,6	28,0	30,2	25,6

Bedragen x € 1 mln.	2030	2031	2032	2033	2034
Begrotingssaldo	30,5	31,7	32,9	34,1	35,1

Het structureel begrotingssaldo op de lange termijn (2034) bedraagt € 33,3 mln. De incidentele component in 2034 bedraagt € 1,8 mln. Deze ontwikkeling laat zien dat er ruimte blijft voor structurele investeringen, maar dat keuzes noodzakelijk zijn om de begroting structureel in balans te houden.

2.2 Structureel versus incidenteel

In dit plan ligt de nadruk op het financieren van structurele taken van de provincie. Structurele middelen zijn bedoeld voor activiteiten, taken en verplichtingen die een duurzaam en doorlopend karakter hebben (minimaal 10 jaar). Het gaat om wettelijke taken en kerntaken smal van de provincie. Voor deze taken is het van belang dat de financiering langjarig geborgd is, zodat we continuïteit kunnen waarborgen en onze partners weten waar ze op kunnen rekenen.

Daarmee onderscheiden we structurele middelen van incidentele middelen. Incidentele middelen worden ingezet voor eenmalige projecten of activiteiten met een kortdurend en aflopend karakter, zoals stimuleringsregelingen of kortlopende investeringen. Voor dit soort

initiatieven kan het passend zijn om incidentele financiering in te zetten, maar ze creëren geen structurele verplichtingen voor de begroting.

De huidige financiële positie geeft de provincie de mogelijkheid om die wettelijke taken en kerntaken smal, waarvoor we tot nu toe alleen (deels) incidentele middelen beschikbaar hadden, deels om te zetten naar structurele financiering. Niet alle voorstellen zijn nu meegenomen, dit wordt toegelicht in paragraaf 3.2.

2.3 Uitgangspunten inzet structurele middelen

Met de brief van 18 juni 2025 hebben wij u geïnformeerd over de meicirculaire provinciefonds 2025. In deze brief hebben wij de denkrichting voor de inzet van de structurele middelen met u gedeeld. Namelijk structureel investeren in de wettelijke taken en kerntaken smal waar dit tot nu toe alleen incidenteel gefinancierd kon worden. Rekening houden met onverwachte tegenvallers (zoals hogere inflatie voor openbaar vervoer en infra). En tot slot een deel van de structurele middelen inzetten voor langjarige investeringen (de zogenoemde stuwende projecten) die het mogelijk maken dat wij als provincie blijvend verschil kunnen maken.

Om te komen tot de keuze waar structureel te investeren in de wettelijke taken en kerntaken smal waar dit tot nu toe alleen (deels) incidenteel gefinancierd kon worden, is mede gekeken naar het voorstel nieuwe verdeelmodel provinciefonds Cebeon. De hierin opgenomen taken komen overeen met de indeling binnen Zero Based Budgetting. Daarbij is de vergelijking gemaakt op die beleidsvelden waar wij nu structureel minder inzetten dan de verdeling in het provinciefonds aangeeft. Dit betreft infrastructuur, natuur, economie en in mindere mate op ruimte, water en milieu. De voorstellen die zijn opgenomen zijn daarom vooral gericht op deze taakgebieden.

Hoofdstuk 3

De voorstellen

3.1 Afwegingskader

Om te komen tot een zorgvuldig onderbouwde selectie van de voorstellen is een afwegingskader gehanteerd. Dit zorgt ervoor dat beschikbare middelen doelgericht worden ingezet en dat de keuzes aansluiten bij de eerder genoemde clusters waar wij nu minder op in zetten dan vanuit het verdeelmodel wordt aangegeven. Alle voorstellen zijn getoetst op zes samenhangende criteria:

1. **Wettelijke taak en kerntaak smal** – In hoeverre draagt het voorstel bij aan het uitvoeren van wettelijke verplichtingen die nu niet (voldoende) worden gerealiseerd?
2. **Structurele aard van de middelen** – Betreft het structurele inzet, passend bij structurele taken, en dus niet incidentele uitgaven?
3. **Urgentie van inzet** – Wat zijn de consequenties wanneer deze taken niet meer uitgevoerd kunnen worden als er geen middelen beschikbaar komen?
4. **Bestuurlijke relevantie** – Is het voorstel eerder bestuurlijk benoemd of vastgesteld als prioriteit?
5. **Risico's op niet-besteding** – Welke risico's zijn er voor de uitvoering, bijvoorbeeld het niet kunnen benutten van middelen vanwege stikstof problematiek?
6. **Effecten op formatie** – Welke formatie is noodzakelijk om tot uitvoering te komen.

Door deze integrale toetsing is een transparante, consistente en goed onderbouwde selectie van voorstellen tot stand gekomen. Het afwegingskader helpt Provinciale Staten om inzicht te krijgen in de gemaakte keuzes en de impact daarvan op zowel wettelijke taken als provinciale prioriteiten.

3.2 Voorgestelde keuzes door GS

Bij de totstandkoming van voorliggende voorstellen hebben we als college bewust een onderscheid aangebracht tussen:

1. **Voorstellen met prioriteit** – voorstellen met de hoogste urgentie, noodzakelijk om onze wettelijke taken en kerntaken smal volledig te realiseren.
2. **Voorstellen met keuzeruimte** – voorstellen waarbij de mogelijkheid bestaat om een keuze te maken over de omvang en/of het moment van investeren. Hieronder vallen ook de voorstellen waarvoor op dit moment gewerkt wordt aan herzien of opvolgend beleid dat komend jaar moet worden vastgesteld door Provinciale Staten.

Wij vinden het belangrijk om dit onderscheid te maken. Door eerst duidelijk te maken welke voorstellen het meest noodzakelijk zijn om onze wettelijke verplichtingen na te komen, bestuurlijke afspraken te realiseren en provinciale kerntaken te borgen, bieden wij richting en duidelijkheid.

3.3 De voorstellen

Hieronder is per voorstel een nadere toelichting gegeven. Omdat dit stuk niet verwerkt is in de Begroting 2026 hebben wij bij elk voorstel inzichtelijk gemaakt aan welk doel en resultaat dit bijdraagt of bij gaat dragen wanneer de middelen in latere jaren beschikbaar komen.

Daarnaast is aangegeven welke middelen nu in de begroting zijn opgenomen voor deze voorstellen. Hiermee wordt duidelijk wanneer het een ophoging van een budget is of dat het een vervolg is op een tijdelijk budget vanuit bijvoorbeeld het bestuursakkoord.

Tenslotte is bij elk voorstel aangegeven wat de consequenties zijn voor de formatie. Het totaal daarvan is weergegeven in Hoofdstuk 6, met het totaal overzicht van de financiële consequenties van de voorstellen.

3.3.1 Voorstel 1: Beheerautoriteit Waddenzee (BAW)

De Beheerautoriteit Waddenzee (BAW) heeft als doel de samenhang te bevorderen en te versterken van het natuur-, vis- en waterbeheer van de Waddenzee, in overeenstemming met de daarvoor geldende Europese en nationale wet- en regelgeving. En daarmee de natuurkwaliteit te verbeteren. Provincie Fryslân is opdrachtgever voor enkele beheerders, neemt deel aan het opdrachtgeversoverleg van de BAW en werkt hierbij samen met het Rijk, Groningen en Noord-Holland.

De feitelijke uitvoering van het beheer ligt bij Rijkswaterstaat en de terrein beherende organisaties, verenigd in het Beheerderscollectief Wadden. Zij hebben een beheeraanbod opgesteld om te komen tot een Werelderfgoedwaardig beheer van de Waddenzee. Hiervoor wordt nieuwe structurele financiering vanaf 2026 gevraagd. Een extra investering in het beheer van de Waddenzee is noodzakelijk om:

- Leefgebieden te herstellen en beschermen;
- Vogelpopulaties te ondersteunen;
- De natuur klimaatbestendig te maken;
- Negatieve effecten van menselijke druk te mitigeren en te voldoen aan (inter)nationale verplichtingen, zoals Natura2000, de Kaderrichtlijn Water en de UNESCO Werelderfgoedstatus.

Wettelijke taken van de provincie liggen vooral op het vlak van natuurbeheer van buitendijkse kwelders, vergunningverlening in het kader van natuurbescherming en toezicht en handhaving. Door het uitvoeren van het beheeraanbod (in samenhang met PAGW, Beleidskader Natuur en andere maatregelen) kan worden aangetoond dat er werk wordt gemaakt van het halen van wettelijke doelen voor natuur (VHR) en KRW. Daarmee worden juridische risico's die de bevoegde gezagen lopen beperkt. Bij juridische risico's kan gedacht worden aan bezwaren tegen verleende vergunningen, maar ook de uitvoering van grotere projecten in de Waddenzee. Door samen te werken via de BAW en het beheeraanbod dragen wij bij aan een integrale aanpak. Daarnaast verbetert het beheeraanbod de coördinatie van toezicht, handhaving en vergunningverlening, wat bijdraagt aan een efficiëntere uitvoering en lagere uitvoeringskosten voor de provincie. De provincies werken gezamenlijk met het Rijk (LVVN en I&W) aan het verbeteren van het beheer. Het voorstel is dan ook dat alle betrokken partijen verhoudingsgewijs structureel bijdragen aan het beheeraanbod.

Voor de uitvoering van bovenstaande taken is 0,7 fte per jaar vanaf 2028 nodig.

Koppeling doelen/resultaten begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
	1.5 Bestuurlijke samenwerking	Samen met het Rijk, regionale overheden en stakeholders streven we naar een duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en behoud van het unieke open landschap en een Waddengebied dat veilig, vitaal en veerkrachtig is	We stimuleren de bestuurlijke en ambtelijke samenwerking tussen Rijk, regionale overheden en stakeholders in het Waddengebied en leveren hieraan onze bijdrage zoals vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma Waddengebied 2021-2026

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
	1.5	Begroting 2026	0	0	0	0
		Voorstel	149.000	163.000	196.000	229.000
		Begroting 2026 herzien	149.000	163.000	196.000	229.000

3.3.2 Voorstel 2: Infrastructurele maatregelen ten behoeve van verkeersveiligheid, bereikbaarheid en verduurzaming

Met het Regionaal Mobiliteitsprogramma (RMP), vastgesteld door Provinciale Staten in december 2022, zetten wij ons in voor een betrouwbaar, veilig, efficiënt en toekomstbestendig mobiliteitssysteem. Een en ander als wettelijke taak van de provincie, waarbij de wijze waarop wij hier invulling aangeven aan de provincie zelf is. De afgelopen jaren is het nodige geïnvesteerd in onze infrastructuur, al is er meer nodig om de doelstellingen en opgaven rond verkeersveiligheid en verduurzaming te realiseren. Daarom stellen we voor om de structurele inzet op het mobiliteitssysteem te intensiveren.

Dit voorstel richt zich op drie onderdelen:

1. **Mobiliteitshubs** – We willen het gebruik van OV en de fiets verder stimuleren. Om de overstap van auto naar fiets en OV eenvoudiger te maken, gaan wij samen met de gemeenten starten met de realisatie van mobiliteitshubs. Voor een pilot hebben we reeds € 0,4 mln. beschikbaar gesteld voor de periode 2026/2027, vanuit Fryslân ûnderweis.

Wij stellen voor om voor de periode 2028-2037 € 0,3 mln. per jaar beschikbaar te stellen.
2. **Infrastructurele verkeersveiligheidsmaatregelen** – De daling van het aantal ernstige verkeersslachtoffers stagneert, waardoor extra inzet noodzakelijk is om onze provinciale wegen veiliger te maken. De huidige structurele middelen (€ 1,25 mln. per jaar) zijn onvoldoende om onze doelstelling kracht bij te zetten.

Wij stellen voor het structurele investeringsbudget te verhogen we met € 4,5 mln. zodat er voor de periode 2027-2036 in totaal € 5,75 mln. per jaar beschikbaar is. Bijbehorende afschrijvingslasten bedragen € 0,15 mln. per jaar (bovenop de bestaande afschrijvingslasten) vanaf 2028 oplopend naar € 1,2 mln. in 2035.
3. **Doorfietsroutes (trochfytsrûtes)** – In aanvulling op het Bestuursakkoord willen we met aanvullende middelen het netwerk van fietssnelwegen verder realiseren. Dit vanuit het doel om mensen meer gebruik te laten maken van de fiets. Zo dragen we bij aan duurzame mobiliteit en aan de ambitie om Fryslân als dé fietsprovincie van Nederland te positioneren.

Wij stellen voor om vanaf 2027 € 1,5 mln. voor subsidies aan gemeenten en € 0,5 mln. investeringsbudget per jaar voor de periode 2027-2036 voor provinciale fietsroutes beschikbaar te stellen met bijbehorende afschrijvingslasten van € 16.700 per jaar vanaf 2028 oplopend naar € 133.600 in 2035.

Voor de uitvoering van bovenstaande taken is 2,2 fte per jaar nodig.

Koppeling doelen en resultaten met begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
1	2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	Mobiliteit voor iedereen	Aanwijzen 8 locaties voor pilots van mobiliteitshubs.
2	2.2 Verbetering infrastructuur	Onze eigen infrastructuur is veilig voor verkeersdeelnemers	We realiseren de infrastructurele projecten zoals die volgens het Uitvoeringsprogramma RMP geprogrammeerd staan voor het jaar 2026
3	2.2 Verbetering infrastructuur	Vlotte doorstroming op Friese wegen, vaarwegen en het spoor	Samen met de gemeenten werken we verder aan het netwerk van doorfietsroutes.

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
1	2.1	Begroting 2026	100.000	300.000		
		Voorstel			300.000	300.000
		Begroting 2026 herzien	100.000	300.000	300.000	300.000
2	2.2	Begroting 2026 (afschrijvingslasten)	247.000	289.600	332.200	374.900
		Voorstel	0	0	150.000	300.000
		Begroting 2026 herzien	247.000	289.600	482.200	674.900
3	2.2	Begroting 2026 (afschrijvingslasten)	117.800	117.800	117.800	117.800
		Voorstel				
		Subsidie		1.500.000	1.500.000	1.500.000
		Afschrijvingslasten		0	16.700	33.400
		Begroting 2026 herzien	117.800	1.617.800	1.634.500	1.651.200

3.3.3 Voorstel 3: Gedragsbeïnvloeding ten behoeve van verkeersveiligheid, mobiliteit en verduurzamingsopgave

Gedragsbeïnvloeding op het gebied van verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit is een wettelijke taak keuze die is verweven met andere wettelijke taken. Denk aan infrastructuur en de opgaven vanuit het Klimaatakkoord om de mobiliteit te verduurzamen. Het is aan de provincie zelf om te bepalen hoe wij deze taak invullen. We zien dat de beoogde doelen met de huidige inzet niet bereikt gaan worden, daarom stellen we voor om de inzet op gedragsbeïnvloeding te intensiveren.

Het voorstel bestaat uit twee onderdelen:

1. **Verkeersveiligheidsgedrag** – Uit onderzoeken en uit de door GS vastgestelde integrale visie Verkeersveiligheid (10 december 2024), blijkt dat de huidige aanpak onvoldoende is om de bijbehorende ambitie (nul verkeersdoden) na te kunnen streven.

Wij stellen voor een intensivering van € 0,5 mln. in 2026 en vanaf 2027 € 1,4 mln. per jaar, aanvullend op het bestaande budget van € 1,7 mln.

2. **Mobiliteitsgedrag** – In het Regionaal Mobiliteitsprogramma (2022) zijn maatregelen opgenomen om reizigers te stimuleren duurzamer te reizen, onder meer via werkgeversaanpakken, fietsstimulering en afspraken met het onderwijs. Tot op heden is de inzet grotendeels gebaseerd op het taakstellende tijdelijke budget (jaarlijks € 0,25 mln. t/m 2025, aangevuld met Rijkssubsidie) en vooral gericht op de gemeente Leeuwarden via Werk Slim, Reis Slim (Leeuwarden VrijBaan).

Met dit voorstel willen wij de inzet provinciaal breder opzetten en alle gemeenten hierin meenemen. Vanuit het Bestuursakkoord is via Fryslân ûnderweis voor de jaren 2026 en 2027 een jaarlijks budget van € 0,25 mln. beschikbaar gesteld. Vanaf 2028 ontstaat een structurele budgetbehoefte van € 0,4 mln. per jaar, voorlopig tot 2050 gelet op de opgave rondom verduurzaming.

Met deze structurele middelen versterken wij onze structurele inzet op verkeersveiligheid en verduurzaming en borgen wij onze wettelijke taken en ambities voor een veilig, bereikbaar en duurzaam Fryslân. De provincie heeft hier een belangrijke regierol richting de gemeenten, aangezien deze taken veelal gemeente-overstijgend zijn.

Voor de uitvoering van bovenstaande taken is 2,28 fte per jaar nodig.

Koppeling doelen/resultaten begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
1	2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	Onze eigen infrastructuur is veilig voor verkeersdeelnemers	We stellen een ROF werkplan 2027 op
2	2.1 Algemeen beleid en verkeersveiligheid	De mobiliteit is duurzaam en fossielvrij	We stimuleren de grotere bedrijven (die meer dan 50 werknemers hebben) om te werken aan een duurzamer vervoersbeleid voor hun organisatie (werkgeversaanpak) en we benaderen onderwijsorganisaties om hun vervoersbehoefte positief te beïnvloeden (onderwijsaanpak)

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
1	2.1	Begroting 2026	1.708.300	1.708.300	1.708.300	1.708.300
		Voorstel	500.000	1.400.000	1.400.000	1.400.000
		Begroting 2026 herzien	2.208.300	3.108.300	3.108.300	3.108.300
2	2.1	Begroting 2026	150.000	150.000		
		Voorstel			400.000	400.000
		Begroting 2026 herzien	150.000	150.000	400.000	400.000

3.3.4 Voorstel 4: Natuurpact en soorten/exotenbestrijding

Het voorstel bestaat uit twee onderdelen:

1. **Natuurpact:** Veel wettelijke taken en kerntaken op het gebied van natuur worden gefinancierd via het Natuurpact. Met Provinciale Staten is afgesproken dat tekorten in het Natuurpact ten laste komen van de natuurontwikkelingsopgave. Op dit moment bedraagt het totale tekort voor het Natuurpact tot en met 2027 circa € 46 mln.

De tekorten voor het Natuurpact komen onder meer door een onevenredige toename van de faunaschade ganzen. Vandaar dat in het voorstel is opgenomen om een deel van deze toegenomen faunaschade op te nemen in de structurele voorstellen. Met als beoogd effect dat daarmee de tekorten op het Natuurpact op lange termijn gaan afnemen.

Wij stellen voor om vanaf 2026 € 2 mln. per jaar beschikbaar te stellen.
2. **(Kwetsbare)Soorten en exotenbestrijding:** Naast schade als gevolg van ganzenvraat zien we ook toenemende schade ontstaan door onder meer wolven, marterachtigen, damherten en invasieve exoten. Om deze schade vanuit de Natuurpactmiddelen te compenseren is niet alleen een financiële impuls nodig voor preventieve maatregelen/aanvullende regelingen maar ook aanvullende communicatieve- en beleidsmatige inzet. Daarnaast zal er meer structurele inzet nodig zijn ten aanzien van de uitwerking van de Natuurherstelverordening en de infractieprocedure die de Europese Commissie tegen Nederland heeft gestart vanwege onvoldoende bescherming van de grutto en andere weidevogels. Zowel de Natuurherstelverordening als de infractieprocedure vragen om extra beleidsmatige inzet voor de doorvertaling naar provinciaal beleid.

Wij stellen voor om vanaf 2028 € 1 mln. per jaar beschikbaar te stellen voor soorten en exoten bestrijding.

In totaal wordt jaarlijks € 3 mln. structureel toegevoegd aan het Natuurpact. Uitgaande van het totale tekort van circa € 70 mln. kan met deze toevoeging het tekort in 2050 worden weggewerkt.

Voor de uitvoering van soorten en exotenbestrijding is 1,2 fte per jaar nodig. Voor de extra beleidsmatige inzet voor de Natuurherstelverordening en de infractieprocedure is 1 fte nodig.

Koppeling doelen en resultaten met begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
1	3.1 Natuur	Het realiseren van een robuust en kwalitatief hoogwaardig Natuurnetwerk (NNN), inclusief 20 Natura 2000 gebieden en 4 Nationale Parken	- Min. 100 ha verwerving/functiewijziging - Min. 350 ha inrichting NNN
2	3.1 Natuur	Het beperken van schade en overlast d.m.v. faunabeheer en de aanpak invasieve exoten. Het beschermen van kwetsbare, bedreigde en beschermde soorten en stoppen van de achteruitgang van de biodiversiteit en het realiseren van een opgaande trend voor soorten.	- Uitvoeren Nota Faunabeleid Fryslân - Uitvoeren Wolvenplan 2025, in coproductie opstellen Landelijke Aanpak Wolven, - Opstellen en uitvoeren Friese Beverbeleidsregels - Uitvoeren Beleidsnota Invasieve Exoten Fryslân - Uitvoeren Nota Weidevogels 2021-2030 inclusief de LIFE IP Grassbird/Habitats, maatregelpakket weidevogels en het Aanvalsplan Grutto

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
1	3.1	Begroting 2026 (gehele natuurpact middelen*)	65.284.800	47.709.200	46.945.600	46.476.800
		Voorstel	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
		Begroting 2026 herzien	67.284.800	49.709.200	48.945.600	48.476.800
2	3.1	Begroting 2026 (excl. natuurpact middelen)	50.000	50.000		
		Voorstel			1.000.000	1.000.000
		Begroting 2026 herzien	50.000	50.000	1.000.000	1.000.000

*) de bedragen in de begroting zijn gebaseerd op de programmering van het natuurpact. De bedragen boven de jaarlijkse bijdrage in het provinciefonds voor het natuurpact worden gedekt uit de reserve natuurpact.

3.3.5 Voorstel 5: Wetsus/Wateralliantie en NOM

Voor het versnellen van de transitie naar een circulaire economie en duurzame gezondheid zijn Wetsus en de NOM onmisbare partners.

1. Wetsus versterkt de positie van Fryslân als internationaal koploper in watertechnologie door kennisinstellingen, bedrijven en overheden te verbinden en innovatieve oplossingen te ontwikkelen. Hiermee is de Wateralliantie rechtstreeks verbonden. Met het Rijk en de gemeente zijn langdurige afspraken gemaakt over de financiering van Wetsus, maar in onze begroting is dit nog niet structureel opgenomen.

Wij stellen voor om vanaf 2026 € 1,2 mln. structureel beschikbaar te stellen.

2. De NOM vervult daarbij een sleutelrol als ontwikkelingsmaatschappij door innovatieve bedrijven te financieren, begeleiden en op te laten schalen. De deelnemersbijdrage aan de NOM bedraagt € 675.000 (afgerond) waarvan nu € 225.000 structureel in de begroting is opgenomen.

Wij stellen voor om vanaf 2028 structureel € 450.000 aanvullend in de begroting op te nemen.

Bovenstaande structurele financiering voor Wetsus en NOM is te onderbouwen vanuit de provinciale kerntaak smal om innovaties te stimuleren en daarmee de regionale economie te versterken. Met structurele investeringen in deze partijen kan de provincie het innovatie-ecosysteem duurzaam versterken, economische vernieuwing versnellen en de concurrentiekracht van Fryslân nationaal en Europees borgen. Daarbij ondersteunen we niet de exploitatie, maar strategische samenwerkingen en innovatiekracht. Dit maakt het mogelijk om als provincie te blijven aanhaken bij landelijke en Europese programma's, innovatieve projecten te realiseren en de economische veerkracht van Fryslân te versterken.

Wetsus en NOM zorgen elk vanuit haar eigen rol voor continuïteit in onderzoek, innovatie en ondernemingsondersteuning. Structurele financiering is daarmee passend en noodzakelijk, en geen incidentele uitgave. Zonder structurele middelen dreigt verlies van hoogwaardige werkgelegenheid, kennisinstellingen en investeringskansen in de regio, wat de economische positie van de provincie ernstig zou verzwakken. Wetsus en de NOM zijn daarnaast aanjagers van actieplannen op het gebied van innovaties.

Voor de uitvoering van bovenstaande taken is structureel 2,3 fte per jaar nodig.

Koppeling doelen en resultaten met begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
1 en 2	5.1 Economie	Fryslân verandert van krimp-naar kansregio door samenwerking in de triple helix aan de economische samenwerkingsagenda	In 2026 zal bij meer dan de helft van de gemeenten de economische samenwerkingsagenda, Blue delta bol, in eigen gemeentelijke publicaties weergegeven

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
1	5.1	Begroting 2026	1.200.000	1.200.000		
		Voorstel	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
		Begroting 2026 herzien	2.400.000	2.400.000	1.200.000	1.200.000
2	5.1	Begroting 2026	674.600	674.600	224.600	224.600
		Voorstel	0	0	450.000	450.000
		Begroting 2026 herzien	674.600	674.600	674.600	674.600

3.3.6 Voorstel 6: Richting en stabiliteit voor de provinciale organisatie

Een sterk en slagvaardig bestuur vraagt om een provinciale organisatie die in staat is om adequaat in te spelen op maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities. In 2024 is de organisatie gekanteld naar een nieuw organisatiemodel en is de focus gelegd op resultaatsturing, zoals vastgelegd in de Begroting 2025.

Uit de analyse van de doorontwikkeling blijkt echter dat de organisatie niet in balans is om de afgesproken resultaten te behalen. Dit leidt tot drie knelpunten:

- **Kwetsbaarheid op wettelijke taken** – op onderdelen is onvoldoende formatie beschikbaar om taken zorgvuldig uit te voeren;
- **Beperkte formatie voor bestuurlijke ambities** – er is te weinig formatie om ambities uit het bestuursakkoord tijdig te realiseren;

- **Hoge werkdruk en risico op uitval** – de disbalans in formatie en bezetting leidt tot hoge werkdruk en vertraagt de verdere organisatieontwikkeling.

De urgentie wordt versterkt door nieuwe opgaven die extra inspanning vragen, zoals de stikstofproblematiek, de Wet open overheid, hogere eisen rond digitalisering en het soortenbeleid.

In de Kadernota 2026 is aangekondigd dat er een voorstel zou volgen voor structurele financiering om de balans in de organisatie te herstellen. Met dit voorstel geven wij daar uitvoering aan, zodat wij onze bestaande wettelijke taken zorgvuldig kunnen blijven uitvoeren, bestuurlijke ambities kunnen realiseren en de organisatie effectief en toekomstbestendig kan functioneren.

Voor een effectieve uitvoering is € 1,9 mln. per jaar nodig vanaf 2026.

Koppeling doelen/resultaten begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
	6.1 Mensen	De personele omvang van de organisatie is, zowel in kwaliteit als kwantiteit, structureel in evenwicht met de bestuurlijke ambities en doelen en wettelijke taken.	Met strategische personeelsplanning wordt gewerkt aan het in balans brengen van de personele bezetting binnen de organisatie (kwantitatief en kwalitatief) om de bestuurlijke doelen en ambities, nu en in de toekomst, te realiseren.

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
	6.1	Begroting 2026	66.779.000	66.779.000	66.779.000	66.779.000
		Voorstel	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000
		Begroting 2026 herzien	68.679.000	68.679.000	68.679.000	68.679.000

3.3.7 Voorstel 7: Breed cofinancieringsbudget algemeen

Voor de uitvoering van verschillende wettelijke taken en kerntaken smal kan de provincie gebruikmaken van middelen van derden (o.a. Rijk, Europa). Hiervoor is het echter noodzakelijk dat wij zelf cofinancieringsbudget beschikbaar stellen. Tot nu toe is dit budget telkens incidenteel geregeld, terwijl er op meerdere beleidsterreinen sprake is van een structurele behoefte.

Het brede cofinancieringsbudget wordt gekoppeld aan de huidige bestemmingsreserve Breed Cofinancieringsbudget. De middelen worden door GS voorwaardelijk in de begroting opgenomen. Op basis van concrete projecten, openstelling subsidieregelingen of afspraken met derden rondom cofinanciering, worden de middelen naar de diverse beleidsprogramma's overgeheveld.

Het betreft hier onder meer het vervolg op de Europese programma's Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB), EFRO-EZ, Interreg en Horizon. Daarnaast wordt hierin ook de cofinanciering op de rijksmiddelen meegenomen op het gebied van onder andere monumenten en cultuureducatie.

Met structurele cofinanciering kan de provincie optimaal gebruikmaken van externe financieringsstromen en zo een veelvoud aan investeringen realiseren op het gebied van natuur, landbouw, water, economie, cultuur en mobiliteit. De multiplier die we genereren met de Europese middelen is ca. 2,3 (bron: beleidsbrief Europa 2024) en voor de Rijksmiddelen ca. 1,0 uitgaande van een gemiddelde van 50% cofinanciering.

Voorgesteld wordt om voor de jaren 2026/2027 € 3 mln. per jaar beschikbaar te stellen en vanaf 2028 € 8 mln. per jaar, dit vanwege de start van het vervolg op het GLB programma in 2028.

Voor de uitvoering van bovenstaande taken is 6,0 fte per jaar nodig.

Koppeling doelen/resultaten begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld	Doel	Resultaat
	3.1	Bijdragen aan verdere verduurzaming van de landbouw	We geven uitvoering aan het GLB middels subsidieopenstellingen op niet grond gebonden maatregelen (zijnde niet ANLB)
	7.5	In dit programma zijn geen doelen/resultaten opgenomen. De inzet van cofinanciering op projecten draagt uiteindelijk bij aan de doelen/resultaten van de diverse inhoudelijke beleidsprogramma's.	

Consequenties voor begroting 2026

Onderdeel	Beleidsveld		2026	2027	2028	2029
		Begroting 2026 *				
		GLB/NSP	0	8.256.800	-1.425.000	0
		IKW/Waddenfonds	1.240.000	0	0	0
		EFO/EZ Europa	710.200	588.000	134.600	0
		Algemeen	600.000	0	0	0
		Voorstel	3.000.000	3.000.000	8.000.000	8.000.000
		Begroting 2026 herzien	5.550.200	11.844.800	6.709.600	8.000.000

*) Dit betreft alleen de brede cofinancieringsbudgetten die nog als GS voorwaardelijk in de begroting zijn opgenomen.

3.3.8 Samenvatting benodigde formatie voor uitvoering voorstellen

Voor de uitvoering van de investeringen is gefaseerd aanvullende formatie van totaal 15,68 fte benodigd. Met het structureel maken van budgetten wordt ook de formatiecomponent structureel, dit betreft 9 fte. Daarnaast is 6,68 fte benodigd voor de aanvullende ambities op het gebied van verkeersveiligheid en soortenbestrijding.

Om de balans in de organisatie te herstellen is bij de Kadernota 2026 een voorstel opgenomen voor de incidentele financiering hiervan. De structurele financiering is hierboven opgenomen onder voorstel 3.3.6. Hierbij is geen sprake van overlap met de bovengenoemde 15,68 fte.

3.4 Niet-geselecteerde voorstellen

Ten aanzien van de wettelijke taken en kerntaken smal zijn er meer voorstellen die tot benodigde structurele financiering zullen leiden. Hieronder volgt een opsomming van deze voorstellen met de reden waarom deze (nu) niet als prioritair zijn beoordeeld.

Herijking beleidskaders beheer en onderhoud

In 2020 zijn de kaders voor het onderhoud geëvalueerd, geactualiseerd en vastgesteld door PS. Daarbij is ruimte geboden om te komen tot meer gedifferentieerd onderhoud. Dit houdt in dat de

technische staat van belangrijke verbindingen op een hoger niveau kan liggen dan de staat van meer ondergeschikte verbindingen. In de PS vergadering van 29 juni 2022 is besloten om de kwaliteit van het onderhoud met ingang van 2023 terug te brengen naar een '6'. Momenteel vindt de evaluatie plaats van de huidige beleidskaders beheer en onderhoud. Volgend jaar zal de actualisatie daarvan aan u worden voorgelegd en kan op basis van het vastgestelde beleid bepaald worden of en hoeveel extra structurele middelen hiervoor nodig zijn. Het meenemen van dit voorstel is daarom op dit moment te prematuur.

Natuurpact

Vanuit de natuurpactmiddelen wordt onder andere de inzet van Natuer mei de Mienskip (NmdM) betaald. In 2022 werd de pilotperiode van NmdM afgesloten en nam Provinciale Staten het besluit dat NmdM tot en met 2027 als bijzondere gebiedscommissie doorgaat voor de realisatie van de NNN-gebieden, buiten de vier al lopende gebiedsprocessen. Daarbij is de opdracht voor NmdM: functie wijzigen van 500 hectare en inrichten van 1.000 hectare binnen het NNN in een periode tot en met 2027. Op basis van de opdracht en de resultaten tot en met 2027, vindt hierover besluitvorming plaats door PS. Daarmee is het te vroeg om dit voorstel op dit moment mee te nemen.

Een ander onderdeel, wat ten laste van het natuurpact komt, is de financiering van de SNL monitoring. Hierop is een tekort sinds de bestaande standaard kostprijzen voor monitoring zijn geëvalueerd en ge-update in 2022. Met het Rijk vindt overleg plaats over de extra natuurtaken die wij krijgen op gebied van onder meer wolven, invasieve exoten, natuurbeheer en -monitoring. Daarmee wordt deze nu niet al meegenomen in de prioritaire voorstellen.

Als laatste wordt rente toegerekend aan het Investeringskrediet Grondvoorraad (IKG) welke gefinancierd wordt vanuit de natuurpact middelen. Het betreft hier echter een voorfinanciering van de gronden door de provincie, waarbij de rendementsderving in rekening wordt gebracht bij het beleidsterrein waar de voorfinanciering voor is bedoeld. Dit is conform ons financieel beleid.

Bossenstrategie

PS heeft de Friese bomen- en bossenstrategie in september 2022 vastgesteld. Hierbij is ervan uitgegaan dat de middelen, om deze strategie te kunnen realiseren, beschikbaar komen vanuit het Rijk. Inmiddels is circa € 16 mln. beschikbaar gesteld via de maatregelpakketten. Daarmee kan ongeveer een vijfde deel van de totale ambitie van de Friese bomen- en bossenstrategie worden gerealiseerd. De realisatie is inmiddels gestart, waarbij de komende jaren alle inzet erop is gericht om deze ambitie deels te realiseren. Op termijn zijn aanvullende middelen nodig. Voor de financiering voor langere termijn zal eerst overleg met het ministerie plaatsvinden voordat wij daar structurele provinciale middelen voor gaan inzetten.

Regionaal water en bodemprogramma

Voor de uitvoering van het huidige Regionaal Waterprogramma, met een looptijd tot en met 2027, zijn voldoende middelen aanwezig. De meest cruciale factor voor de uitvoering van het huidige RWP is dat er voldoende capaciteit beschikbaar blijft en komt, zodat het huidige RWP kan worden uitgevoerd. In 2028 treedt het nieuwe Regionaal Water en Bodem Programma in werking. Dit zal in 2027 aan PS worden voorgelegd. Op basis van het nieuwe RWBP zal worden aangegeven welke resultaten worden opgeleverd in die programmaperiode met de bijbehorende middelen die hiervoor nodig zijn.

Economie

De beleidsbrief economie 2025 – 2030 is vastgesteld door Provinciale Staten op 27 november 2024. Het economisch beleid van de provincie heeft als doel de 'Brede Welvaart' te versterken, waarbij ingezet wordt op een schoon, gezond en gelukkig Fryslân. Met een brede samenwerkingsagenda wordt invulling gegeven aan deze ambitie. Daarbij staat in de beleidsbrief aangegeven dat de komende beleidsperiode geïnvesteerd wordt in het ecosysteem van de huidige (subsidie)partners: IPF, VCF en ICD. Gezien de looptijd van het beleidsprogramma en het feit dat er geen langjarige afspraken met derden over de financiering zijn gemaakt (zoals bij Wetsus), zijn deze voorstellen niet als prioritair bij deze afweging meegenomen.

Hoofdstuk 4

Structurele tegenvallers

Als onderdeel van de structureel financiële ruimte is het van belang voorziene tegenvallers alvast in te calculeren. Vanzelfsprekend kunnen we de toekomst niet voorspellen. Maar het is verstandig om rekening te houden met tegenvallers die reëel lijken. Het betreft te verwachten tegenvallers die zijn gebaseerd op de ervaring van de afgelopen jaren, waarbij onder meer een hogere inflatie op specifieke onderdelen aan de orde is, significant hoger dan het nominaal % dat gehanteerd wordt bij de begroting algemeen.

Dit geldt voor openbaar vervoer vanuit de OV-index en bij de GWW (Grond-, Weg- en Waterbouw)-index. Op jaarbasis bedraagt dit ca. € 3,5 mln., op basis van de afgelopen jaren. Daarnaast zien we bij IPO/BIJ12 jaarlijks ook een lichte stijging, evenals de CAO uitkomsten. Andere verbonden partijen zoals de FUMO laten een wisselend beeld zien, zodat hier geen trend uit kan worden gedestilleerd. In totaal betreft dit op jaarbasis ca. € 0,5 mln.

In de brief aan PS van 17 juni 2025 is gecommuniceerd om middelen te reserveren voor voorspelbare tegenvallers, waaronder de hogere inflatie voor openbaar vervoer en infra vanuit de GWW index.

In de afweging om deze structurele tegenvallers ten laste van het begrotingssaldo te brengen, zou dit een nieuwe reservering met zich meebrengen.

De stresstest in de begroting van de provincie Fryslân is een risicoanalyse die kijkt naar de impact van onverwachte, negatieve gebeurtenissen op de financiële gezondheid van de provincie, om zo de weerbaarheid en financiële stabiliteit te beoordelen. De stresstest gaat over tegenvallers van buitenaf, maar die wel van invloed zijn op ons financieel kader zoals hogere indexen OV en GWW dan het reguliere inflatiepercentage. Daarbij is de gedachte dat wanneer dit structurele tegenvallers zijn dat deze binnen redelijke termijn in de begroting worden opgevangen.

Essentie is dat er voldoende ruimte in het structurele begrotingssaldo moet zijn om structurele effecten van tegenvallers op te kunnen vangen.

Hoofdstuk 5

Langjarige investeringen met provinciale meerwaarde

5.1 Inleiding en betekenis

Een deel van de structurele middelen is bestemd voor langjarige investeringen waarin de provincie blijvend het verschil kan maken, de zogenoemde stuwende projecten. Het gaat om investeringen die verder reiken dan de reguliere uitvoering van onze taken; ze versterken de brede welvaart van Fryslân, hebben een bovenregionale uitstraling en geven een impuls aan de economische, sociale en culturele ontwikkeling van onze provincie. Dergelijke investeringen onderscheiden zich doordat ze langdurige waarde creëren, partijen verbinden en inspireren tot nieuwe initiatieven.

De afgelopen decennia hebben wij als provinciebestuur laten zien wat zulke investeringen kunnen betekenen. Denk aan het Fries Merenproject, waarmee recreatie en toerisme een stevige impuls kregen. Of aan Thialf, het schaatshart van Nederland dat Fryslân internationaal op de kaart zet. En niet te vergeten Culturele Hoofdstad 2018, die zorgde voor een ongekende culturele en maatschappelijke dynamiek en die de provincie in heel Europa zichtbaar maakte.

Met de financiële ruimte en de verantwoordelijkheid om Fryslân sterker en toekomstbestendiger te maken, is het strategisch om met visie en lef te investeren in Fryslân. Daarbij bepalen Provinciale Staten zowel de kaders als de financiële ruimte voor deze langjarige investeringen. Binnen die ruimte voert het college de investeringen uit. Daarmee is het altijd aan de Staten om de richting en omvang van deze investeringen vast te stellen.

5.2 Kaders en randvoorwaarden

Langjarige investeringen vragen om substantiële en consistente inzet. Om deze investeringen succesvol te starten, ontwikkelen en realiseren, is het belangrijk dat er vooraf heldere kaders worden vastgesteld en bestuurlijk worden bekrachtigd door uw Staten. Deze kaders maken duidelijk hoe de investeringen bijdragen aan de strategische doelen van de provincie en welke maatschappelijke en economische effecten worden nagestreefd. Ook geven zij inzicht in de manier waarop inwoners, bedrijven en medeoverheden worden betrokken.

5.2.1 Strategische kaders

De volgende kaders geven richting bij het selecteren en ontwikkelen van langjarige investeringen die het verschil maken voor Fryslân. Ze zijn geen absolute voorwaarden, maar vormen een toetsingskader voor afweging en besluitvorming. Een belangrijk uitgangspunt voor de totstandkoming van de kaders is het rapport “Voorbij de Friese Paradox” van het Planbureau Fryslân, waarin voor de provincie vijf opgaven worden geschetst: kies scherp voor water- en bodemtechnologie en circulariteit, maak verzorgende economie sterker, denk voorbij de terp, verbind wonen en werken en koers op toekomstige brede welvaart. Het rapport laat zien dat

Fryslân enerzijds sterke kwaliteiten heeft – zoals ruimte, leefbaarheid en een hechte mienskip – en anderzijds kwetsbaar is door vergrijzing, economische structuur, energietransitie en de druk op natuur en leefomgeving. Deze dubbelheid, de zogenaamde Friese paradox, vraagt om gerichte en samenhangende keuzes en investeringen.

Provinciale doelstellingen

- Sluiten aan bij de vastgestelde doelen en strategische agenda van de provincie.

Regionale impact

- Dragen aantoonbaar bij aan brede welvaart en de leefbaarheid in Fryslân.
- Investeren in voorzieningen die direct ten goede komen aan inwoners.

Innovatie en voorbeeldfunctie

- Zijn inspirerend en richtinggevend voor andere initiatieven.
- Versterken het innovatieve vermogen van Fryslân en vergroten de concurrentiekracht.

Provinciale meerwaarde

- Vervullen een rol waar provinciale regie en investeringskracht nodig zijn, omdat lokale of nationale middelen niet toereikend zijn.

Maatschappelijk en sociaal

- Dragen bij aan sociale cohesie en binding van jongeren.
- Maken Fryslân aantrekkelijk voor nieuwe inwoners.
- Stimuleren participatie van inwoners, bedrijven en partners.

Uitvoering en haalbaarheid

- Zijn realistische, beheersbare projecten met een duidelijke focus op resultaat.

5.2.2 Randvoorwaarden

Langjarige investeringen zijn mogelijk dankzij het solide financiële beleid van de provincie. Een essentiële randvoorwaarde is dan ook dat de financiële positie stevig blijft. Daarnaast besluiten Provinciale Staten over de inzet van middelen en de realisatie van deze investeringen.

Hoofdstuk 6

Financiële consequenties

Met de voorstellen zetten we een duidelijke stap vooruit: we versterken niet alleen wat we al doen, maar versnellen en verbreden onze inzet om provinciale doelen waar te maken. De voorstellen geven extra kracht aan het behalen van de doelen uit ons beleid en leggen een stevigere basis voor de toekomst, met name op terreinen waar onze wettelijke taken zwaar wegen, zoals infrastructuur.

Daarnaast maken we met een structureel, breed cofinancieringsbudget meer mogelijk. Hiermee kunnen we substantieel extra middelen aantrekken van het Rijk en Europa en deze gericht inzetten voor Friese doelen en resultaten.

We volgen het Kadernotavoorstel *‘Richting en stabiliteit van de organisatie’* door gericht te investeren in onderwerpen die momenteel te dun bezet zijn om wettelijke taken goed uit te voeren. Dit is noodzakelijk om voorbereid te zijn op nieuwe ontwikkelingen die steeds meer inspanning van de provincie vragen. Ook willen we middelen beschikbaar houden voor langjarige investeringen die van belang zijn voor het lange termijn perspectief van Fryslân.

Hieronder is het totaal overzicht opgenomen van de voorstellen met prioriteit zoals opgenomen in hoofdstuk 3.

Totaal overzicht voorstellen						
Programma	Voorstel		2026	2027	2028	2029
Prioritaire voorstellen						
Bestuur	1	Beheerautoriteit Waddenzee	149.000	163.000	196.000	229.000
Infrastructuur	2.1	Mobiliteitshubs			300.000	300.000
	2.2	Infra. Verkeersveiligheidsmaatr.	-	-	150.000	300.000
	2.3	Doorfietsroutes	-	1.500.000	1.516.700	1.533.400
	3.1	Verkeersveiligheidsgedrag	500.000	1.400.000	1.400.000	1.400.000
	3.2	Mobiliteitsgedrag	-		400.000	400.000
Natuur en Landbouw	4.1	Natuurpact	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
	4.2	Soorten en exoten	1.000.000	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Economie en Mienskip	5.1	Wetsus/Wateralliantie	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
	5.2	NOM	-	-	450.000	450.000
Bedrijfsvoering	6	Richting en stabiliteit voor de provinciale organisatie	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000
Provinciefinanciën	7	Breed cofinancieringsbudget algemeen	3.000.000	3.000.000	8.000.000	8.000.000
Bedrijfsvoering		Formatie voor uitvoering taken	690.000	1.060.000	1.568.000	1.568.000
Subtotaal prioritaire voorstellen			10.439.000	13.223.000	20.080.700	20.280.400
Stuwende projecten			pm	pm	pm	pm
Totaal voorstellen			10.439.000	13.223.000	20.080.700	20.280.400

Financieel kader

In de begroting is de meerjarige ontwikkeling van het begrotingssaldo opgenomen. Hieronder is het effect van dit aanvullende voorstel op het begrotingssaldo inzichtelijk gemaakt. Dit onder voorbehoud van besluitvorming door Provinciale Staten over de Begroting 2026.

Bedragen x € 1 mln.	2025	2026	2027	2028	2029
Begrotingssaldo	22,2	14,2	14,8	10,1	5,3

Bedragen x € 1 mln.	2030	2031	2032	2033	2034
Begrotingssaldo	10,1	11,1	12,1	13,2	14,0

In het begrotingssaldo van 2034 zit naast een structurele ook een incidentele component van € 1,75 mln. zoals ook is aangegeven in het financieel kader Begroting 2026. Daarmee bedraagt het structureel begrotingssaldo € 12,3 mln.

Het vrij inzetbare deel van de VAR bedraagt na het aanvullende voorstel € 171,7. Hieronder is de opbouw van de VAR weergegeven.

VAR	2025	2026	2027	2028	2029
Bedragen x € 1 mln.					
Beginsaldo	255,4	253,2	230,3	203,7	213,9
Beschikking over reserve	-24,3	-37,0	-41,4	0,0	0,0
Begrotingssaldo	22,2	14,2	14,8	10,1	5,3
Stand ultimo	253,2	230,3	203,7	213,9	219,2
Minimale stand VAR			-10,0		
Stand VAR ná mutaties	253,2	230,3	193,7	213,9	219,2
Benodigd voor weerstandratio 1,4 (begroting 2026)			-22,0		
Vrij inzetbaar			171,7		

Voor het langjarige investeringen met provinciale meerwaarde (stuwende projecten) is voornamelijk geen bedrag benoemd. Daarmee is er derhalve ook geen rekening mee gehouden in bovenstaande stand van het begrotingssaldo en de VAR.

Met de voorstellen met prioriteit wordt een deel van de incidentele middelen in het huidige bestuursakkoord, na 2027 structureel geregeld. Daarmee wordt een stevige basis gelegd om langjarig te investeren op de thema's zoals in hoofdstuk drie zijn beschreven. In totaal bedraagt dit ca. € 40 mln. over een periode van 4 jaar. In essentie hoeven deze middelen in de volgende bestuursperiode daarom niet meer vanuit de VAR te worden gefinancierd.

